

ГОТЕЛІ TARGETED BY RUSSIA

**Останнє заселення:
Російські атаки на готелі в Україні та
як вони впливають на роботу медіа**

**Взаємовідносини між медіа та
державою в Росії: як вони
працюють разом?**

Від початку повномасштабного вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року російський уряд фактично заборонив усі незалежні ЗМІ в країні, ухваливши нове законодавство та посиливши покарання за критику режиму. Решта медіа піддаються жорсткій військовій цензурі. Згідно зі Світовим індексом свободи преси за 2024 рік, оприлюдненому RSF, Росія посідає 162 місце зі 180 країн, входячи до переліку держав із найбільш серйозними порушеннями свободи ЗМІ¹.

Станом на 2024 рік більшість ЗМІ, що працюють у Росії, належать і контролюються державою чи її союзниками – зокрема олігархами, наближеними до президента Владіміра Путіна. Серед найвідоміших фігур – Юрій Ковальчук (мільярдер, відомий як «особистий банкір Путіна» та голова «Національної медіагрупи», найбільшого медіахолдингу Росії), Алексей Міллер (генеральний директор транснаціональної енергетичної корпорації «Газпром» і ключовий бенефіціар холдингу «Газпром-медіа»), Алішер Усманов (мільярдер, якого часто називають «одним із найулюбленіших олігархів Путіна», власник видавничого дому «Коммерсантъ») та багато інших².

Докази – зокрема нещодавні дослідження, засновані на контент-аналізі новин і інтерв'ю з відомими російськими журналістами – свідчать про те, що Кремль широко використовує медіа як інструмент просування своїх офіційних наративів як усередині країни, так і за її межами³. Державні міжнародні ЗМІ, такі як RT (раніше відоме як Russia Today) і Sputnik, були відкрито названі головною редакторкою RT Маргарітою Сімоньян «інформаційною зброєю»⁴.

«Роскомнагляд» є головним державним органом, відповідальним за регулювання ЗМІ та інтернет-комунікацій у Росії⁵. До його повноважень належать реєстрація, ліцензування, моніторинг, цензура та блокування медіа відповідно до російського законодавства – зокрема, сумнозвісного Закону про «іноземних агентів»⁶, а також положень Кримінального кодексу про поширення «фейкових

---

¹ RSF (2024). *Russia*. URL: <https://rsf.org/en/country/russia> (дата звернення: 28.04.2025).

² Там само; Europea.eu (2022). *Decision 2022/337 — EN — EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32022D0337&qid=1676435403094> (дата звернення: 28.04.2025); Harvard Kennedy School Belfer Center for Science and International Affairs, *Russian Media Ownership and Influence*. URL: <https://www.belfercenter.org/publication/russian-media-ownership-and-influence> (дата звернення: 28.04.2025).

³ Oates, S. (2026). *Russian Media in the Digital Age: Propaganda Rewired*. *Russian Politics*, vol. 1, no. 4. pp. 398–417. URL: <https://doi.org/10.1163/2451-8921-00104004>.

⁴ Yang, Y., McCabe, S. & Hindman, M. (2024). *Does Russian Propaganda Lead or Follow? Topic Coverage, User Engagement, and RT and Sputnik's Agenda Influence on US Media*. *The International Journal of Press and Politics*, p. 3. URL: <https://doi.org/10.1177/19401612241271074>.

⁵ Mozur, P. et al. (2022). *They Are Watching: Inside Russia's Vast Surveillance State*. *The New York Times*, URL: <https://www.nytimes.com/interactive/2022/09/22/technology/russia-putin-surveillance-spying.html> (дата звернення: 28.04.2025).

⁶ Російський закон «Про контроль за діяльністю осіб, які перебувають під іноземним впливом» 2012 року, ухвалений невдовзі після повернення Владіміра Путіна до влади на тлі масштабних протестів, заклав підґрунтя для зростання авторитаризму. Спочатку спрямований проти НУО, які отримують іноземне фінансування та займаються «політичною діяльністю», закон був розширений поправками, особливо після повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році. Тепер він широко застосовується до осіб чи організацій, які перебувають під нечітко визначеним «іноземним впливом», незалежно від джерел фінансування. Закон знищив громадянське суспільство, змусивши багато організацій, зокрема правозахисні та медіа-групи, закритися через стигматизацію, обтяжливі вимоги до звітності та суворі покарання, включно з тюремним ув'язненням.

новин» і «дискредитацію Збройних сил»⁷. Попри надзвичайно широкі повноваження, «Роскомнагляд» виконує переважно виконавчі функції – реалізуючи рутинні завдання у великому масштабі. Формування ж медійного порядку денного зосереджено в руках Адміністрації президента, яка безпосередньо доносить «офіційну лінію» Кремля до керівників ключових медіа в країні⁸.

Численні джерела повідомляють, що Адміністрація президента Росії проводить регулярні зустрічі з обраною групою головних редакторів для обговорення тижневого порядку денного та координації того, «що можна транслювати, а що заборонено»⁹. У різні періоди ці зустрічі нібито проводили високопосадовці, наближені до президента Владіміра Путіна, зокрема Алексей Громов (перший заступник керівника Адміністрації), Владіслав Сурков (колишній перший заступник керівника Адміністрації) та Дмитрій Песков (пресекретар президента)¹⁰.

Повідомляється, що вони також підтримують постійний телефонний контакт із журналістами протягом тижня – для оперативного втручання в разі потреби та контролю за дотриманням вказівок¹¹. До переліку ЗМІ, представлених на цих зустрічах, належать, зокрема, «Перший канал», ВГТРК, НТВ, ТВЦ, РЕН ТВ та «П'ятий канал» – усі вони є переважно державними або підконтрольними державі¹² телекомпаніями¹³. Після зустрічей учасники вищого рівня нібито передають інструкції далі в ієрархії, забезпечуючи дотримання «офіційної лінії» Кремля на всіх рівнях медіаструктур¹⁴.

---

⁷ Sherman, J. (2022). *Russia's Internet Censor Is Also a Surveillance Machine*. Council on Foreign Relations, URL: <https://www.cfr.org/blog/russias-internet-censor-also-surveillance-machine> (дата звернення: 28.04.2025); Reuters staff (2022). *Russian Parliament Votes to Tighten 'Foreign Agents' Law*. Reuters, URL: <https://www.reuters.com/world/europe/russian-parliament-votes-tighten-foreign-agents-law-2022-06-07/> (дата звернення: 28.04.2025); International Press Institute (2023). *Russia Further Tightens Already Repressive 'Fake News' and 'Discreditation' Laws*. URL: <https://ipi.media/russia-further-tightens-already-repressive-fake-news-and-discreditation-laws/> (дата звернення: 28.04.2025).

⁸ Ingannamorte, L. (2024). *Media Regulation, Government and Policy in Russia - Media and Journalism Research Center*. Media and Journalism Research Center, URL: <https://journalismresearch.org/2024/11/media-regulation-government-and-policy-in-russia/> (дата звернення: 28.04.2025).

⁹ Rubin, M., Zholobova, M. & Badanin, R. (2019). *Master of Puppets: The Man behind the Kremlin's Control of the Russian Media*. Proekt, URL: <https://www.proekt.media/en/portrait-en/alexey-gromov-eng/> (дата звернення: 28.04.2025); Ingannamorte, L. (2024). *Media Regulation, Government and Policy in Russia - Media and Journalism Research Center*. Media and Journalism Research Center, URL: <https://journalismresearch.org/2024/11/media-regulation-government-and-policy-in-russia/> (дата звернення: 28.04.2025); Lipman, M. (2024). *Media Manipulation and Political Control in Russia*. Carnegie Endowment for International Peace, URL: <https://carnegieendowment.org/posts/2009/02/media-manipulation-and-political-control-in-russia?lang=en> (дата звернення: 28.04.2025).

¹⁰ De Borja Lasheras, F. (2015). *Understanding Modern Russia? Why European Leaders Should Read Peter Pomerantsev*. European Council on Foreign Relations (European Council on Foreign Relations (ECFR)), URL: <https://ecfr.eu/article/understanding-modern-russia-why-european-leaders-should-read-peter-pomerantsev/> (дата звернення: 28.04.2025); Sidorov, D. (2015). *How Russian TV Propaganda Is Made*. Open Democracy, URL: <https://www.opendemocracy.net/en/odr/how-russian-tv-propaganda-is-made/> (дата звернення: 28.04.2025).

¹¹ Lipman, M. (2024). *Media Manipulation and Political Control in Russia*. Carnegie Endowment for International Peace, URL: <https://carnegieendowment.org/posts/2009/02/media-manipulation-and-political-control-in-russia?lang=en> (дата звернення: 28.04.2025).

¹² Як зазначалося вище, під контрольованими державою ми маємо на увазі канали, які дотримуються тієї ж «генеральної лінії», що й державні канали, але не перебувають у прямій власності держави, а контролюються пов'язаними з нею компаніями та/або олігархами.

¹³ Sidorov, D. (2015). *How Russian TV Propaganda Is Made*. Open Democracy, URL: <https://www.opendemocracy.net/en/odr/how-russian-tv-propaganda-is-made/> (дата звернення: 28.04.2025).

¹⁴ Там само.

Водночас далеко не весь контент, який створюють провладні ЗМІ – незалежно від їхньої близькості до Адміністрації президента – є прямо продиктованим або заздалегідь схваленим владою¹⁵. Дослідження свідчать, що більшість журналістів у Росії, які прагнуть залишатися у професії, інтуїтивно розуміють неформальні «правила гри» й добровільно їх дотримуються, керуючись системою позитивного або негативного заохочення з боку керівництва чи органів влади¹⁶. У результаті такі журналісти схильні до самоцензури, особливо у висвітленні чутливих політичних тем, а іноді навіть «можуть передбачити», куди може рухатися «генеральна лінія» Кремля», створюючи контент, що випереджає офіційний порядок денний¹⁷.

Позитивне заохочення за «гру за правилами» може включати фінансову винагороду, кар'єрне просування, доступ до ексклюзивних контактів у Кремлі та включення до обраного кола медіаменеджерів, які безпосередньо координують порядок денний ЗМІ з Адміністрацією президента. Негативне підкріплення, з іншого боку, може варіюватися від пониження в посаді та звільнення до професійного ostracizmu та судового переслідування¹⁸.

У зв'язку з цим російські ЗМІ працюють в рамках інституціоналізованого дискурсу, який зміцнює владу та ідеологію путінського режиму і вкорінений в авторитарній історії країни¹⁹. Хоча цей дискурс допускає певну гнучкість, він, за своєю суттю, обмежений набором формальних і неформальних правил, які визначають межі дозволеного і забороненого. Ті, хто не дотримується цих правил, маргіналізуються або виключаються з дискурсу, як ілюструє випадок Ігоря Гірка, ключової фігури російської окупації Криму та частин Донецької і Луганської областей у 2014 році, який був засуджений до чотирьох років ув'язнення за публічну критику Владіміра Путіна. Так само, Євгеній Прігожин, колишній лідер ПВК «Вагнер», ймовірно, загинув у авіакатастрофі після спроби збройного повстання проти російського військового керівництва²⁰.

---

¹⁵ Schimpfössl, E. & Yablokov, I. (2017). *Media Elites in Post-Soviet Russia and Their Strategies for Success*. Russian Politics, vol. 2, no. 1, pp. 32–53, URL: <https://doi.org/10.1163/2451-8921-00201003>; Yablokov, I. (2016). *Russian Journalism's Double White Lines*. Open Democracy, URL: <https://www.opendemocracy.net/en/odr/russian-media-s-double-white-lines/> (дата звернення: 28.04.2025).

¹⁶ Schimpfössl, E. & Yablokov, I. (2017). *Media Elites in Post-Soviet Russia and Their Strategies for Success*, pp. 32–35; Schimpfössl, E. & Yablokov, I. (2017). *Introducing Russia's Media Aristocracy*. Russian Politics, vol. 2, no. 1, pp. 1–5, URL: <https://doi.org/10.1163/2451-8921-00201001>.

¹⁷ Yablokov, I. (2024). *How the Kremlin's Propaganda Machine Works*. Russia.Post, URL: <https://russiapost.info/politics/propaganda-machine> (дата звернення: 28.04.2025).

¹⁸ Schimpfössl, E. & Yablokov, I. (2017). *Media Elites in Post-Soviet Russia and Their Strategies for Success*, pp.34–35, 42–47, 52.
¹⁹ Foucault, M. (1981). *The Order of Discourse, " in Untying the Text: A Post-Structuralist Reader*, ed. Robert Young, trans. Ian McLeod. Boston: Routledge & Kegan Paul. pp. 53–54; Volkov, D. (2018). *Foucauldian Notions and Their Applicability to the Russian Case*. Cambridge University Press eBooks, pp.14–56. URL: <https://doi.org/10.1017/9781108645270.002>

²⁰ Reuters staff, (2024). *Prominent Russian Nationalist Who Insulted Putin Jailed for Four Years*. Reuters, URL: <https://www.reuters.com/world/europe/russian-court-jails-prominent-nationalist-girkin-four-years-over-extremism-2024-01-25/>; Sestanovich, S. (2023). *Who Killed Yevgeny Prigozhin?* Council on Foreign Relations, URL: <https://www.cfr.org/in-brief/who-killed-yevgeny-prigozhin> (дата звернення: 28.04.2025).

Telegram-канали – ще один інструмент, який Кремль використовує для поширення свого погляду на війну серед широкої аудиторії. Багато з них безпосередньо пов'язані з провідними проурядовими телеканалами та ЗМІ (наприклад, особисті канали ведучого телеканалу «Россия-1» Владіміра Соловйова, головного редактора RT Маргаріти Сімоньян і спеціального кореспондента програми «Известия» Александра Сладкова). Деякі канали нібито сильно афілійовані з Міністерством оборони Росії (особливо ті, що пов'язані з конкретними військовими частинами). Однак більшість з них ведуть так звані «військові блогери», які заявляють про свою незалежність, але насправді переважно дотримуються «офіційної лінії» і підтримують тісні зв'язки з урядом²¹. Найпопулярніші з них – Rybar (1,3 мільйона підписників; пов'язаний з Міхаїлом Звінчуком, колишнім співробітником Міністерства оборони Росії), WarGonzo (991 000 підписників; веде Семьон Пегов) і ColonelCassad (886 000 підписників; веде Борис Рожин)²².

Telegram-канали відрізняються від традиційних ЗМІ тим, що вони часто є анонімними або керуються окремими особами чи невеликими групами, а не великими, більш авторитетними організаціями. Від них не очікують дотримання журналістських стандартів, тому вони часто стають платформами для обміну ексклюзивним графічним контентом про війну та висловлення більш радикальних й екстремістських думок, ніж традиційні ЗМІ. Через недостатню прозорість Telegram встановити власників конкретних каналів та їхні зв'язки з Кремлем надзвичайно складно. Хоча можна з упевненістю припустити, що особисті канали журналістів, які працюють у державних ЗМІ, дотримуються «генеральної лінії» і підтримують тісні зв'язки з урядом, ступінь автономії анонімних і нібито незалежних каналів залишається невизначеним. У 2022 і 2023 роках Путін провів кілька зустрічей з обраною групою «військових кореспондентів», включно з власниками Telegram-каналів, таких як Семьон Пегов (WarGonzo), Єкатеріна Агранович (Катруся) і Юрій Подоляка (World Today with Yuri Podolyaka)²³. Це свідчить про те, що принаймні деякі з популярних проросійських Telegram-каналів тісно пов'язані з Кремлем і можуть працювати за тими ж правилами, що й офіційні ЗМІ, транслюючи переважно заздалегідь затверджені повідомлення.

---

²¹ Букетов, К. (2023). Кто такие "военкоры" и почему они стали популярными в РФ. Deutsche Welle, URL: <https://www.dw.com/ru/kto-takie-voenkory-i-pocemu-oni-stali-popularnymi-v-rr/a-65260010> (дата звернення: 28.04.2025).

²² Склярєвська, Г. (2022). «Журналісти особливого призначення». Хто такі російські з-воєнкори. Detector Media, URL: <https://ms-detector.media/propaganda-ta-vpliv/post/30572/2022-11-03-zhurnalisty-osoblyvogo-pryznachennya-khto-taki-rosiyski-z-voenkory/> (дата звернення: 28.04.2025).

²³ Президент России, (2023). Встреча с военными корреспондентами. kremlin.ru, URL: <http://www.kremlin.ru/events/president/news/71391> (дата звернення: 28.04.2025).